

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinque

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

2 An sit institutum post lotionem pedum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

quartam Lunam. Si ergo hoc verum est, facile intelligitur, statim sine vlla mora potuisse omnes egredi eadem nocte, summo mane, ex eodem loco. Imo significat ibidem Ioseph, tunc etiam Ægyptios dona dedisse Hebræis, Donis, inquit, Hebræos honorabat, alij quo ceterius discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. Vnde etiam tunc impleri potuit, quod de vasis aureis, & argenteis Scriptura dicit, quanquā facilis videretur, quod Aug. dicit. qu. 45. in Exodum, ante decimam quartam diem petiisse Hebræos ab Ægyptiis vasa aurea & argentea.

Aliqui tamen fortasse hoc vltimum difficile creditu videbitur, scilicet, ante decimum quartum diem congregasse Moysen omnes filios Israel in vnum oppidum Ramesses: primo, quia licet Iosephus significet id, tamen in hac re non cogimur illi credere, sicut in multis alijs, quæ hactenus adduximus, quæ suo tempore feruabantur, quorum ipse poterat esse testis oculatus, hæc autem erat historia, quæ longe ante eius tempora præcesserat, quam non potuit, nisi ex Scriptura elicere, in Scriptura autem nulla huius rei mentio fit, imo, si attende legatur. 12. c. Exo. videtur significari oppositum in illis verbis. Nullus vestrum egrediatur ostium domus suæ vsq; mane: quibus significatur vsq; ad esum agni omnes in proprijs domibus permansisse, quod in sequentibus etiam sapius significatur. Et saltem certum est, eos tunc non habitasse in tabernaculis, vel tentorijs, sed in domibus. Vnde Hier. Epi. 12. ad Babylam dicit, filios Israel in Sochoth primum tetendisse tabernacula: non est autem verisimile, domos, quæ erant in Ramesse, tantam hominum & familiarum multitudinem capere potuisse. Ad demq; difficile creditu est, Pharaonem, & Ægyptios, qui egrediendi facultatem dare Hebræis volebant, imo neq; ad laboribus & operibus eos vacare sinebant, permisisse, illos homines in locum vnum congregari, vt vel discederent, vel arma fumere tentaret, alterutrum enim facile timere poterant.

Propter has coniecturas (quæuis alius fortasse modis expediti possint) probabile sit ante cenam agni filios Israel non mutasse habitacula, neq; aliquod publicum signum profectiois dedisse. Vnde consequenter dicendum est (persistendo in responsione, quam profequimur) non fuisse prius vniuersum populum Israel in vnum locum congregatum, vt inde iter inchoaret, sed statim decima quinta die illucescente, summo mane, cogentibus Ægyptiis, omnes de domibus suis fuisse egressos, & iter Sochoth versus arripuisse, quia ita fuerant à Moysse præmoniti, & præparati. Quod autem Num. 33. dicitur profecti de Ramesse, altero de duobus modis exponendum est, scilicet, vel ibi Ramessen non significare ciuitatem aliquam, sed regionem, quæ eadem erat cum terra Iessen, vt colligi potest ex Gen. 47. vbi prius dicitur, dixisse Pharaonem Ioseph. Terra Ægypti in conspectu tuo est, in optimo loco fac eos habitare, & tribue eis terram Iessen: & tamen infra subditur, Ioseph vero patri, & fratrib. suis dedit possessionem in Ægypto in optimo terræ loco Ramesses, vt pceperat Pharao: & postea subditur. Habitauitq; Israel in Ægypto in terra Iessen, & possedit eam: in quib. locis terra Iessen & Ramesses pro eadem regione accipi videntur, & in Exo. c. 1. additur, filios Israel edificasse vrbes tabernaculorū Pharaoni Phiton, & Ramesses: prius ergo videtur regio vocata Ramesses, & ab illa ciuitas postea edificata nomē accepisse, non est ergo necesse in dicto loco Num. accipi pro ciuitate, sed pro regione. Vel certe, et si dicamus, Ramessen solum significare ciuitatem vel oppidum, quod ante aduentum Hebræorum parum erat in ea regione, & ab eis postea in ciuitatem edificatum est, dici potest, Israeliticum populum fuisse profectum ex Ramesse, quia ciuitas illa: vt author est Hieron. in extremis Ægypti finib. erat, & ita omnes statim illuc confluere cœperunt, vt ex Ægypto egredierentur, quod magis in sequente responsione declarabitur.

Franc. Suarez. Tom. 3.

Vltimus ergo modus satis faciendi omnibus difficultatib. esse potest, vt simpliciter concedamus prioris sententiæ; populum Israel fuisse congregatum in Ramesse, vt inde simul exiret: id enim significat Scriptura, & aperte confirmat Hieron. dicta Epist. mansionem prima, his verbis. Ad hanc urbem populus congregatus est, qui in desertum exire cupiebat. Concedo etiam hanc populi congregationem factam esse post esum agni propter coniecturas adductas. Vnde dicendum est, cœptam esse noctu prope horam matutinam, perfectam vero post aliquot horas diei, vt prima etiam sententia concedit. Nihilominus tamē dicendum est, illum diem, in quo hæc congregatio facta est, non fuisse decimam quartam Lunam, sed decimam quintam: nam in initio lucis illius diei cœperunt exire de domibus suis, & tendere in Ramessen, illuc autem congregari sunt ad meridiem, vel paulo post, vbi aliquantulum requieuerunt, & primam mansionem fecerunt, vt Hieronymus numerat, & postea ad occasum solis, priusquam decima quinta dies omnino abfolueretur, egressus est populus de Ramesse, & hoc modo omnia sunt facilia, nec quicquam reperio, quod huic modo dicendi & describendi re hanc, repugnet. Vnde sit liberationem, seu egressionem populi de Ægypto computari posse, vel ab eo tempore, quo perturbati Iudæi exire cœperunt de domibus suis, compellentibus Ægyptiis: vel ab eo tempore, quo ordinate iter agere cœperunt, priori modo terminus à quo illius egressionis dicenda est terra Iessen, seu Ægypti: posteriori autem modo dicitur fuisse Ramesses. Item priori modo propriissime dicuntur, nocte egressi, posteriori vero propriissime ad occasum solis: vtrumq; autem factum est decima quinta die, quia nox illa, & vespera, eiusdem diei decimæ quintæ fuerunt. Actandem, quando liberatio populi ab Ægypto narratur in Scriptura, vt maximum beneficiū illi populo factu, propriissime dicitur noctu accidisse, quia tunc reuera fieri cœpit, quando filij Israel cœperunt egredi de domibus suis, & iter inchoare, non furtim, & occulte, sed publice, & libere: ipsis etiam Ægyptiis consentientibus, imo & cogentibus, quando vero narratur historia illius itineris, & mansiones filiorum Israel, & modus, quo egressi sunt de Ægypto per turmas suas, dicitur egressi de Ramesse, & ad occasum solis: & sic etiam propriissime intelligi potest illud Num. 23. Altera die à Phafe: id est, ab immolatione agni paschalis: quia reuera ante vnum naturalem diem in fine decimæ quartæ Lunæ ad occasum solis fuerat immolatus. Atq; hoc modo expediuntur facillime omnia testimonia, quæ in fundamento contrariæ sententiæ adducta sunt. Relinquitur ergo, Christum Dominum Eucharistiæ sacramentum instituisse hora noctis, inchoata iam decima quinta Luna: superest, vt de hora, in qua institutum est, magis in particulari dicamus.

SECTIO II.

An hoc sacramentum sit institutum, ante, vel post lotionem pedum.

VT hæc res explicetur, supponendum est, Christum in illa nocte duplicem vel triplicem cenam egisse cum discipulis suis. Prima fuit cœna agni, quæ potest dici legalis, vetus, seu figuratiua. Secunda fuit communio huius sacramenti, quæ potest dici cœna mystica & noua. Tertia cœna dici potest communis seu vsualis, quas statim ex Euangelij comprobabo. Prius ergo, quam præsentis questioni respondeam, explicare oportet ordinem temporis, qui fuit inter lotionem pedum, & duas alias cenas, legalem, & vsualem.

In qua re inuenio, quinque posse esse dicendi modos. Primus est, Christum lauisse pedes discipulorum, ante inchoatam omnem cenam, etiam legalem, & consequenter ante institutum hoc sacramentum, quia,

quia, vt infra probabim⁹, institutum fuit, peracta legalis cœna, & videtur posse hoc colligi ex Ioan. 13. vbi post lotionem pedum dicitur Christus recubuisse ad cœnandum, & dixisse postea illa verba. Qui manducet mecum panem, & postea dedisse Iudæ panem intinctum, quod est signum, tunc durasse cœnam, deinde, quia Ioannes ibidem dicit se recubuisse inter cœnandum super pectus Iesu: constat autem ex eodẽ loco, hoc factum fuisse post lotionem pedum. Hæc vero sententia mihi non probatur, quia idem Ioannes eodem 13. capit. expresse dicit, Et cœna facta, & c. iac postea describit lotionem pedum. Verum est, D. Augustinum ibi, quem Beda, & D. Tho. ibidem sequuntur, exponere, cœna facta, id est, iam parata, & mensa structa, cibis appositis, & iam sedentibus omnibus, qui cœnaturi erant. Sed reuera expositio est contra proprietatem & vim illis verbi, vnde, cum nihil sit, quod nos cogat ad sic exponendum, persistendum est in proprietate literæ, iuxta commune, n. regulam Augustini, quem non existimo nobis esse contrarium in hoc loco, sed vel non fuisse locutum de cœna legali, vel non intellexisse, cœnam nullo modo fuisse inchoatam, sed non fuisse omnino absolutam, quod cõstat ex eodem, tract. 55. in Ioan. de quo etiam, quomodo sit intelligendum, statim dicam.

Reiciunt.

S. August. Beda D. Thom.

2. Opinio.

Improbatur.

Exod. 12.

3. Opinio.

S. Cyprian.

Refutatur.

Luc. 22.

Secund⁹ modus dicendi est, lotionem pedum factam esse, inchoatam iam cœna legali, nondum vero finita, cui videtur fauere illud verbum Ioh. Surgit à cœna. Sed neq; hoc mihi placet, tum quia non est mihi verisimile, etiam agni, q̄ erat sacramentum & sacrificium quoddam, interruptum esse per quãdam actionem nihil ad illud pertinentem, tum præterea, quia Exod. 12. præceptum erat, Et comeditis festinantes, quod non seruasset Christus, si in lauandis pedibus immoratus esset.

Tertius modus dicendi esse potest, Christum lauuisse pedes discipulorũ post finitam omnem cœnam. Que sententia sumitur ex Cypriano (si ipse est author libri de Cardinalibus Christi operibus) sermone de ablutione pedum, quatenus ibi dicit, Christum post institutum hoc sacramentum lauuisse pedes discipulorum: imo etiam postquam Iudas inde discesserat, discessit autem, finita iam cœna, vel in hinc illius, vt ex cap. 13. Ioan. colligitur: & hanc etiam sententiam necesse est asserere eos, qui nihil distinguunt inter cœnam legalem, & vsualem, suppositis his, quæ contra primam, & secundam sententiam dicta sunt. Sed hæc sententia nullo modo stare potest, quia non solum non habet fundamentum in Euangelio, nam illud verbũ, cœna facta, satis intelligitur de cœna legali, sed etiam pugnat cum Euangelio, ex quo euidenter constat duo, primum est, ad fuisse Iudam, quando Christus lauit pedes discipulorum, vt constat ex illo verbo, q̄ Christus dixit, cum accederet ad lauandum Petrum, Vos mundi estis, sed non omnes, & addit Ioã. Sciebat enim, quis traderet eum, propterea dixit, non estis mundi omnes, aderat ergo Iudas, nam ad præsentem loquitur, & ita omnes Patres in hoc consentiunt. Secundum est, post lotionem pedum iterum Christum recubuisse, & cœnasse cum discipulis suis, quod conuincunt verba, quæ ex Ioan. 13. ponderauimus in fauorẽ primæ sententiæ. Vnde hoc argumento conuincimus, præter cœnam legalem, quæ antecessit lotionem pedum, egisse Dominum cœnam vsualem post dictam lotionem. Neq; enim dici potest, ea, quæ de cœna narrantur post lotionem pedum, pertinere tantum ad cœnam mysticam, seu institutionem huius sacramenti. Primo quidem quia, vt ex Luc. 22. colligitur, in illa posteriori cœna dixit Christus, Veruntamen ecce manus tradentis me, mecum est in mensa, quæ verba non possunt intelligi de sacramentali cœna, sed de vsuali. Secundo, quia signum illud proditoris, quod Christus dedit, Ioan. e. 13. Cui intinctum panem porrexero: datum est in posteriori illa cœna post lotionem pedum, cuius argumentum est, quia conti-

nua exiit Iudas, vt Ioannes narrat: vnde nõ potuisset adesse lotioni, nisi esset iam facta, ille autem panis intinctus non erat Eucharistiæ sacramentum, vt sequenti dubio ostendim⁹, sed panis communis: ergo durabat tunc cœna vulgaris, & adhuc erat in cœna panis, & ius, vel aliquid simile, quo posset intingi: ergo necessario concluditur, lotionem pedum factam esse, antequam esset omnino finita cœna vsualis.

Qui negant vsualem cœnam, respondent, Christum dedisse Iudæ buccellam intinctam, non quia tunc cœnarent, sed quia ex præterita legali cœna adhuc super mensam erat panis & vinum, vel condimentum aliquod, in quo posset panis intingi, incredibile enim videtur, toties eadem nocte Christum cum discipulis cœnasse, præsertim, cum ea nocte grauissima essent illi negotia peragenda, ac pertractanda, cumq; discipuli omnes mœsti essent, eo quod scirent, Christum ea nocte morti esse tradendum. Deniq; quia esus agni ad cœnam noctis refectioem sufficiens videbatur. Sed nihilominus, si attente legatur, & ad improprios & incongruos sensus non tractetur, quæ Ioannes scribit, cap. 13. negari non potest quin Christus cum discipulis post lotionem pedum adhuc cœnauerit. Vnde, cum ostensum sit, cœnam legalem fuisse finitam ante lotionem pedum, sit, cœnam vsualem postea peractam esse, nam de mystica cœna Ioannes nihil scribit, neq; ad illam accommodari possunt, quæ dicit. Assumptum patet primo ex illo verbo, Cum recubisset iterum, scilicet, post finitam lotionem pedum, quod proprie significat, iterũ ad mensam sedere vel accumbere. Deinde, quod id fuerit ad comedendum iterum, patet ex verbis illis. Sed vt adimpleretur Scriptura, qui manducet mecum panem, leuabit contra me calcaneum suum. Quæ verba non sunt dicta à Christo, vt relata ex Scriptura, quia nullibi habentur illa verba in veteri testamento, sed dicta sunt ad significandum id, quod tunc fiebat, tunc ergo manducabat cum illo panem is, qui statim erat illum traditurus, & illo facto implebatur, quod Psal. 40. scriptum erat, Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem. Tertio, quia infra dicitur, tunc recubuisse Ioannem in sinu Iesu, dicit autem idem Ioannes infra, c. 11. se recubuisse in cœna super pectus Iesu. Quarto, ex signo illo, quod postea dedit Christus, panis intincti, quia nisi actu comederent, non erat illud signum facti apum & vrbani, neq; verisimile est, mansisse ibi tantò tempore post cœnam, panem, & ius aliquod: & ita omnes Patres, qui exponunt hæc verba, pro comperto habent tunc durasse cœnam. Deniq; nisi ita dicitur, non possunt exponi commode alij Euangelistæ, qui dicunt, Christum inter cœnandum instituisse sacramentum hoc: quia si prius omnino absoluit cœnam, & postea interposuit lotionem pedum, quomodo dici potest fieri inter cœnandum, quod post lotionem pedum factum est, si post illam nihil cœnatum est? Nec mirum est, tunc Christum cœnasse cum discipulis vsu communis, tum quia vnus agnus non erat tredecim hominibus sufficiens: tum etiam, quia nihil sine causa omittere voluit, ex iis, quæ agere solebat; nulla vero tunc occurrebat causa, quia inter cœnandum intrabat discipulos, & non impediatur, sed potius occasionem & opportunum tempus expectabat patiedi. Ac deniq; fieri potuit, vt tam ipse, quam discipuli ea refectioe corporali indigerent, ad sustinendos eius noctis, ac sequentis diei labores.

Quartus modus est, lotionem factam esse post inchoatam cœnam vsualem, & antequam esset finita. Hanc sententiam tenent aliqui graues expositores Ioannis ex recentioribus, & fundatur solum in illo verbo Ioannis, Surgit à cœna, inde etiam colligitur, Christum non stando, sed discumbendo cœnasse, quando surrexit ad lauandis pedes, ergo signum est, illam non fuisse cœnam legalem, sed vsualem, nam vsuatus modus prandendi seu cœnandi eo tempore

SECTIO III.

Vtrum hoc sacramentum institutum sit, postquam Iudas a caena discessit, vel illo presente.

D. Thomas.

Quaestionem hanc attigit D. Tho. infra q. 81. art. 2. Sub alio titulo, An Christus Communicauerit Iudam: quam tractat etiam in 4. d. 11. q. 3. art. 2. & ibi alij Scholastici, sensus vero in idem redit, supponimus n. si Iudas adfuit institutioni, & communioni aliorum Apostolorum, etiam illi communicatum fuisse hoc sacramentum: quia peccator occultus non excluditur a publica communione huius sacramenti, vt docet Eugenius Papa statim citandus, & omnes Scholastici, & dicemus q. 80. Quod ergo nunc queritur, an Christus sapienter expectauerit Iudae discipulum ad tanti mysterij institutionem & communicationem, quam quaestionem hoc loco praemitto, quia est ad intelligendam sequentem, & totum ordinem caenae necessaria.

Statu quaestioni.

Prima ergo sententia est, fuisse Iudam absentem quando Christus instituit hoc sacramentum, ita Hilarius can. 30. in Matth. & Rupert. lib. 10. in Matth. in fine, & Theophyl. Matt. 26. Innoc. lib. 4. de hoc mysterio. cap. 3. Tacianus in harmonia Euangel. & habetur haec sententia, apud Clementem lib. 5. Constitut. ca. 16. Vbi aperte negat Christum communicasse Iudam, citatur etiam pro hac sententia Hieron. li. 2. contra Iouinian. & Epit. 256. q. 2. & Dionys. c. 3. de Ecclesiast. Hier. in principio, cuius verba e Graeco reddita haec sunt. Et ipse auctor symbolorum iustissime separatur eum, qui non sicut ipse, nec pari morum similitudine sacra concenauerat, docens bene, sancte, & prout Deum decebat, quod verus & cu virtute accessus ad sacra donet accedenti commutatione ad eum, qui est tibi similis. Quae verba sic interpretatur Turrianus. (qui in scholio ad dictum locum Clementis hanc sententiam constanter defendit) quod Christus separauerit Iudam, ne communionis corporis sui fieret participes, q. eo non sancte, sed simulare, & sicte adfuerat cum illo ad comedendum sacra: i. e. paschalem agnum, qui sacramentum, & sacrificium antiquae legis erat. Et confirmat Turrianus hanc sententiam, quia Christus duplici signo manifestauit peccatum Iudae. Primo, quando illi interroganti, Nunquid ego sum? Respondit. Tu dixisti. Secundo, quando dixit Iohanni. Cui intinctum panem porrexero, & c. ergo non est verisimile illo presente institutum fuisse hoc sacramentum, alias oportuisset illum a communione excludere, quia iam erat agnitus peccator. Hilarius aliam adducit confirmationem, quia CHRISTVS dixit discipulis. Bibite ex hoc omnes: non bibam a modo de hoc genimine vitis, donec illud bibam vobiscum nouum in regno Patris mei, sed nunquam postea cum Iuda bibit: ergo nec tunc illi ad libandum dedit. Aliter explicat hanc sententiam Origen. Ioan. 13. putat enim panem intinctum, quem Christus Iudae dedit, fuisse Eucharistiam, tamen Iudam, illum non comedisse, sed accepisse tantum in manus, ibique reliquisset, ac subito discessisse. Secunda sententia dicit, Christum communicasse Iudam, quando illi dedit buccellam intinctam, Ioan. 13. quam videtur indicasse Cyril. li. 9. in Ioan. c. 19. & Augu. lib. 5. de baptis. c. 8. Cyril.

Origenes.

2. Sententia.

Augu.

Dicendum vero primo est: Christum Dominum instituisse hoc sacramentum presente Iuda, illumque cum aliis communicasse. Haec est sententia D. Thom. & communis Scholasticorum dicta d. 11. & probari potest primo ex ordine narrationis Matth. & Marc. Dicunt enim discubuisse Christum cum duodecim: & conuenerunt illis, nimirum duodecim, accepisse panem & instituisse hoc sacramentum. Apertius tamen vel (vt Augustinus dicit) euidentissime hoc videtur dicere Lucas, cum enim dixisset, discubuisse Christum cum duodecim & consecrasse ac dedisse illius mysteria, subdit, inter praebendum sacramentum addidisse: Veruntamen ecce manus traditis me, mecum est in mensa, erat ergo praesens Iudas: & illa particula, Veruntamen,

Q 9 2 men,

erat discubendo, vt colligitur ex Esther 1. & Tob. 2. at vero in cena legali, oportebat stare, tanquam paratos ad agendum iter, vt colligitur ex Exod. 12. & docet Gregor. Nissen. lib. de vita Moysis circa medium, & significat Philo Iudaeus, lib. de Sacrificio Cain & Abel, circa medium. Est haec sententia probabilis, mihi tamen suaderi non potest, quia difficile creditur est, Christum interrupisse aliquam cenam ad lauandos pedes: est enim hoc praeter omnium hominum consuetudinem, & nescio, quid habet inurbanitatis, cuius nulla ratio moralis vel figuralis asserri potest, quae probabilis sit. Vnde Chryso. hom. 82. in Matth. expresse dicit, Christum ante cenam lauasse pedes discipulorum, & Iudae: quod necesse est intelligi de cena vsuali, nam de legali non potest, vt dixi. Quod si quis velit intelligere de cena mystica, a fortiori sequitur, quod intendimus, nam haec fuit post lotionem pedum, vt statim dicam. Deinde coniectura illa non est sufficiens, quia valde probabile est, Christum discubuisse in cena legali. Primo, quia hoc significant Mattheus, Marcus, & Lucas, dicendo, recumbentibus illis, accepisse Iesum panem. Secundo, quia in Exodo non erat praecipuum statim ad comedendum agnum, caremonia autem non praecipua non cadit sub obligatione, imo nec verisimile est fuisse aditum, sed communi more solitos fuisse cenare. Tercio, quia Amb. super 15. cap. Lucae, dicit, in cena legali Ioannem discubuisse in sinu Iesu ceruice reflexa, quod non potuisset fieri, si stare. Et Chryso. hom. 69. in Ioan. dicit, Christum non prius lauasse pedes discipulorum, quam cum eis discubuerit, quod necesse est intelligi de cena legali: ne contradicatur, quae dixerat Hom. 82. in Matth. vt vidimus, & ita hanc sententiam tenet Iansenius & Caesar Baronius in annalibus in 34. anno, & alij, quamuis, etiam si admittamus itantes cenasse agnum, dici posset, postea discubuisse ad cenam vsualem: prius vero, quam illam inchoassent, admonuisse forsate Christum discipulos de mysterijs, quae pericere antea volebat, & tunc surrexisse ad lauandos pedes eorum, cena quidem instructa, & parata, nondum tamen inchoata, accommodando expositionem Augustini supra relatam, & ita etiam intelligi potest Chryso. tomus vltimo loco citatus.

Restat igitur, vt verus sit quintus modus: iuxta quem breuiter dicendum est primo, Christum inter vtraque cenam lauasse pedes, scilicet, legali, & non inchoata vsuali. Hoc concluditur necessario ex dictis, & illius forte literalis occasio, fuit consuetudo illius temporis, & regionis, in qua ante comune conuictum hospitibus pedes lauabatur, quod non fiebat in cena legali. Moralibus autem ratio fuit, vt nobis Christus daret exemplum, sicut ipse dixit: figuralem statim reddemus.

Secundo enim dicendum est, lotionem pedum factam esse ante cenam mysticam seu institutionem huius sacramenti. Ita docent super Ioannem D. Tho. super Matth. Euthymius & Lyra, & alij expositores, expresse Damasc. lib. 4. cap. 14. & idem sentit Augustinus in locis supra citatis, Ambrosius & Bernardus. Statim citandi, quod non potest ex Euangelio aperte conuincit, ostendemus autem statim, institutionem huius sacramenti factam esse, vel inchoata cena vsuali vel certe proxime ante illam, ex quo potest haec assertio concludi. Ratio mystica seu figuralis est, quia illa lotionem pedum voluit Christus Dominus significare mundationem animae, quae ante summptionem huius sacramenti praemittenda est, vt docuit Ambrosius lib. de ijs, qui inchoantur. cap. 6. & lib. 5. de sacram. ca. 5. Bernardus in ferm. de cena Domini, Cyprianus etiam in ferm. de lotionem pedum dicit, per illam significatum fuisse poenitentiae sacramentum, debuit ergo illa lotionem praecedere, sicut poenitentia, vel animi emundatio ante cedere debet vsui huius sacramenti.

Fr. Suarez Tom. 3.

